

Oikeusministeriölle

Lausunto teollis- ja tekijänoikeusasioiden keskittämisestä markkinaoikeuteen

Teatteri- ja Mediatyöntekijät ry. (TeMe) esittää lausunnon työryhmämietinnöstä ”Teollis- ja tekijänoikeusasioiden keskittäminen markkinaoikeuteen”. Liittomme jäsenet työskentelevät elokuva- ja tv-tuotannoissa, teattereissa ja tanssikouluissa tehtävissä, joissa heille syntyy tekijänoikeuksia. Lausumme asiasta lähinnä tekijänoikeuden kannalta.

Asian tärkeys alkuperäisten tekijöiden kannalta

Muistiossa on lähestytty kysymystä tekijänoikeuksien ja teollisoikeuksien käsittelyn keskittämisestä lähinnä yritysnäkökulmasta. Muistiossa arvioidaan ehdotettujen muutosten olevan edullisia yritysten kannalta. Asiaa ei ole tarkasteltu lainkaan alkuperäisten tekijöiden kannalta. Kulttuurialalla kuitenkin tehdään jatkuvasti tekijänoikeuden luovutus- tai käyttöoikeussopimuksia joko työsopimuksen tai toimeksiantosopimuksen yhteydessä.

Jos tällaisten luovutusten ehdoista, korvausten määräytymisestä tai esimerkiksi moraalisten oikeuksien loukkauksista tulee riitaa, asiaan liittyy usein myös sopimus- tai työoikeudellisia riitakysymyksiä.

Muistiossa työryhmä katsoo, että käsittelyn keskittäminen markkinaoikeuteen olisi yritysten kannalta hyödyllistä. Yksittäisten tekijöiden kannalta ehdotukseen sisältyy kuitenkin ongelmia.

Markkinaoikeuden toimivallan laajeneminen

Esitys laajentaisi markkinaoikeuden toimivaltaa. Esityksen mukaan immateriaali-oikeuteen liittyvän riidan yhteydessä voitaisiin käsitellä myös siihen liittyvä muu riita-asia. Tämä ehto johtaa toimivallan laajenemiseen aiottua laajemmaksi. Media-alalla ovat hyvin mahdollisia tilanteet, joissa työsuhteeseen liittyy useampia riitakysymyksiä. Muistiossa on käsitelty eri immateriaalioikeusriitojen määriä käräjäoikeuksissa. Muistiosta ei ilmene, näkyvätkö luvuissa myös sellaiset riidat, joissa riidan pääasia on esimerkiksi sopimuksen tulkinta ja immateriaalioikeus on vain sivukysymyksenä.

Työsuhderiidan pääkysymyksenä voivat olla esimerkiksi ylityökorvaukset ja riita tekijänoikeudesta voi olla pieni sivukysymys. Vaikka varsinaisesti kyseessä olisi

työoikeudellinen riita, esitetyn toimivallanjaon mukaisesti tällaisessa tilanteessa kanne olisi nostettava markkinaoikeudessa. Samoin on ajateltavissa esimerkiksi laaja sopimusriita tai yrityskauppa, johon yhtenä elementtinä sisältyy riita tekijänoikeudesta. Jopa testamenttiin kirjattu määräys tekijänoikeuden siirrosta saattaisi johtaa siihen, että testamentin tulkintaa koskeva kysymys tulisi samalla ratkaistavaksi markkinaoikeudessa.

Tällaiset tilanteet johtaisivat siihen, että markkinaoikeuden toimivalta laajenisi entisestään ja siitä tulisi ikään kuin yleisille tuomioistuimille rinnakkainen riita-asioiden foorumi. Tätä ei voi pitää oikeana kehityksenä ottaen huomioon markkinaoikeuden roolin erityistuomioistuimena.

Tekijänoikeuden erityisluonne

Tekijänoikeus eroaa monessa suhteessa teollisoikeuksista. Kun teollisoikeudet koskevat lähinnä yrityksiä ja ovat usein yritysten välistä kauppatavaraa, tekijänoikeus liittyy selvemmin tekijän henkilöön. Esimerkiksi moraalisiin oikeuksiin kuuluva tekijän respektioikeus on luonteeltaan hyvin erilainen oikeus kuin patentti- tai mallioikeus.

Teollisoikeuksia omistavat lähes yksinomaan yritykset, kun tekijänoikeus taas syntyy luonnollisen henkilölle. Tekijänoikeuksilla voi olla kiinteä yhteys työsuhteeseen. Vastaavasti tekijänoikeuden loukkaajina voivat useammin olla luonnolliset henkilöt. Viime aikoina on ollut esillä teosten luvaton Internet-jakelu. Loukkauksia on käsitelty kärjäoikeuksissa toisaalta rikosasioina, toisaalta siviilikanteina. Keskeisenä oikeuskysymyksenä molemmissa on usein ollut tekijänoikeuslain 57 §:n mukainen kohtuullinen hyvitys tai vahingonkorvaus. Jos tällaiset tekijänoikeusriidat siirtyisivät esitetyn mukaisesti markkinaoikeuteen, mutta vastaavat rikosasiat jäisivät kärjäoikeuteen, tavoitteeksi asetettu tulkintakäytännön yhtenäistäminen ei toteutu.

Tuomioistuinten asiantuntemus ja resursointi

Muistiossa on esitetty perusteluna asioiden keskittämiseksi, että esimerkiksi kärjätuomarien asiantuntemus immateriaalioikeusasioissa ei ole riittävää. Suurin osa esimerkiksi elokuva-alan riidoista käsitellään Helsingin kärjäoikeudessa, jossa sekä tekijänoikeudellinen että työoikeudellinen osaaminen on hyvä. Jos nämä asiat siirtyisivät markkinaoikeuden käsiteltäviksi, tulisi vastaavasti varmistua, että markkinaoikeudessa on riittävä muun muassa työsopimuslakiin, työaikalakiin ja työehtosopimuslainsäädäntöön liittyvä osaaminen.

Muistion mukaan osa muutoksen edellyttämistä varoista voitaisiin kattaa vähentämällä työvoimaa Helsingin kärjäoikeudesta. Ottaen huomioon, että yhtenä uudistuksen tavoitteena on oikeudenkäytön tehostaminen ja että Helsingin kärjäoikeus on ruuhkaisin Suomen kärjäoikeuksista, tällainen ehdotus olisi pikemminkin täysin vastoin tavoitteita.

Teatteri- ja Mediatyöntekijät ry

Meritullinkatu 33 A, 00170 Helsinki

puh (09) 25 11 2140

Yhteenveto

Edellä on tuotu esiin useita esitykseen liittyviä ongelmia. Markkinaoikeuden toimivalta saattaisi laajentua laajemmaksi kuin erityistuomioistuimelle on perusteltua ja se alkaisi käsitellä muun muassa työoikeudellisia asioita, jolloin tavoiteltu linjauksien yhtenäistäminen ei toteutuisi. Tällöin kysymykseksi nousee myös markkinaoikeuden asiantuntemus tällaisissa asioissa. Tekijänoikeus on luonteeltaan hyvin erilainen oikeus ja enemmän persoonaan sidottu oikeus kuin teollisoikeudet ja tekijänoikeuteen liittyvät rikosasiat on joka tapauksessa tarkoitus säilyttää yleisissä tuomioistuimissa.

Edellä esitetty huomioon ottaen TeMe ei kannata tekijänoikeutta koskevien riita-asioiden siirtämistä käsiteltäväksi markkinaoikeudessa. Kokemustemme mukaan nykyisessä järjestelyssä työ- ja tekijänoikeusasiat käsitellään ammattitaitoisesti ja oikeusturva on suojattu, joten emme näe tarvetta muuttaa toimivallanjakoa.

Helsingissä 10. toukokuuta 2010

toimeksisaaneena

Niklas Vainio

lakimies

Teatteri- ja Mediatyöntekijät ry.